

tinguens illa ab aliis, quæ sunt spiritualia quasi extrinsece, seu ut adherent spiritualibus. Nam, licet actiones sacramentorum realiter et physice materiales sint, tamen secundum suum esse materiale elevatæ sunt ad supernaturalem ordinem, nam ipsæmet sunt ministeria sacra, et signa, et causæ gratiæ, et ideo jam sic institutæ et elevatæ, perinde reputantur et æstimantur, ac si in suis entitatibus essent spirituales et supernaturales. Et confirmatur, quia illemet actus sacramenti, qui in suo esse materialis et naturalis esse videtur, factus ad sacramentum conficiendum, supernaturalis est, et spiritualis ex principio et fine, quia procedit a quadam supernaturali potestate a Christo data, neque aliter fieri potest, et tendit ad dandam spiritualem salutem alteri; ergo impossibile est æstimare illum actum sic factum, ut mere materiale; ergo nullo modo vendi potest. Tandem confirmatur, quia istæ actiones sacramentales, prout in sacramentis fiunt, non habent utilitatem humanam, seu naturalem et materiale, sed solum spiritualem, et religiosum cultum Dei; et si hoc non haberent, essent vanæ ac inutiles superstitiones; ergo non possunt jam æstimari pretio, ut temporales sunt. Unde in illis habet locum quod Pascha. Papa, in cap. *Si quis*, 7, 1, quæst. 3, significavit, cum in his materiale sine spirituali nihil proficiat: *Quisquis horum alterum vendit, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.*

5. *Solvitur instantia de matrimonio.*— Ad instantiam vero de sacramento matrimonii, responderi potest facile ex supra dictis, nec sacramentum, nec contractum vendi proprie, cum aliquid temporale in matrimonio accipitur. Nam si illud temporale sit dos, nullam habet rationem pretii, sed subsidii ad onera matrimonii sustentanda. Si vero sit per modum recompensationis, sic datur vel pro materia remota sacramenti matrimonii, id est, pro corpore alterius contrahentis tanquam partiale pretium ejus; corpora enim contrahentium sunt materia remota illius sacramenti, et nullum est inconveniens ut materia remota sacramenti ematur, sicut diximus. Vel certe nec corpus ipsum proprie emitur, sed aliqua ejus conditio, ut nobilitas, peritia in aliqua arte, vel quid simile; vel e converso recompensatur nocumentum, vel incommoditas, quæ alteri contrahentium ex aliquo defectu alterius provenit.

6. *Differentia notanda inter matrimonium,*

et alia sacramenta.— Addo etiam differentiam notandam inter hoc sacramentum et alia, quod in matrimonio totum id, quod est materia proxima illius sacramenti, est mere naturale, habens suum finem proximum, et utilitatem moralem, scilicet, mutuam obligationem conjugum, et morale vinculum ordinatum ad honestum finem naturæ, secundum quam rationem, et a potestate naturali progreditur, et ad finem materiale et naturalem tendit. Hanc autem materiam Christus integram reliquit, nec illi addidit cæremoniam aliquam essentiali illi sacramento, sed solum significationem sacramentalem, et causalitatem gratiæ. Et ideo illa materia et contractus eandem utilitatem et æstimationem habet, quam antea habebat. Quapropter nullum inconveniens est, quod secundum se maneat vendibilis, nulla habita ratione ad esse sacramenti, secundum quod invendibilis est. In aliis vero sacramentis, tota materialis actio sacramenti supernaturalis est secundum institutionem suam, et non habet aliam utilitatem, nec alium finem, nisi cæremonie sacræ, et causæ gratiæ; propter quod fieri rite non potest nisi ex supernaturali potestate, et ideo in ea non est separabile materiale ab spirituali, nec secundum se vendibile manet. Et ita ad alteram partem argumenti, nego has actiones sacramentorum esse æstimabiles pretio secundum se; tum quia omnino sunt ex institutione divina et supernaturali; tum etiam quia revera non habent alium usum humanum, propter quem possint pretio æstimari. Et similiter ad confirmationem sumptam ex aliis rebus sacris permanentibus, negatur consequentia; nam est longe diversa ratio, quia in eis materiale est valde extrinsecum, et habet semper suum valorem, et æstimationem, ut postea videbimus.

CAPUT XII.

UTRUM IN NECESSITATE POSSIT SACRAMENTUM
EMI AB EO QUI NON VULT ILLUD, NISI PROP-
TER PRETIUM, MINISTRARE.

1. *Prima opinio negativa.*— Hæc quæstio de omnibus fere rebus sacris tractari potest; solet autem specialiter disputari de baptismo, quia in eo major necessitas inveniri potest, quam in aliis; nos autem illam extendimus ad omnia sacramenta, quia, ut videbimus, etiam in aliis potest locum habere, et ex resolutione data in omnibus sacramentis, facile poterit doctrina applicari ad similes casus in

aliis actionibus, vel rebus sacris occurrentibus. Sunt autem in hoc puncto variæ sententiæ. Prima simpliciter negat licitum esse in eo casu, dare pecuniam sub illo colore vel titulo, ut sacramentum obtineatur pro quacumque necessitate, etiamsi sit spiritualis, et omnino extrema, qualis est in infante morti proximo, qui non potest nisi per baptismum salvari. Ponitur ergo casus in quo sola mater adest, quæ vel non scit baptizare, vel trunca est manibus, vel aquam non habet, nec potest petere baptismum pro filio, nisi ab unico ministro qui solus aquam habet, et illam tradere non vult, nec baptizare parvulum, nisi pretio accepto. At ergo hæc sententia, etiam in simili eventu, non licere dare pecuniam petenti, ut baptizet. Ita sentit D. Thom., dict. q. 100, a. 2, ad 1, et 4, dist. 5, quæst. 2, art. 2, quæst. 5, ad 2, et dist. 25, quæst. 3, artic. 2, quæst. 2, ad 3. Idem Alens., 2 part., quæst. 169, memb. 3, artic. 1, dub. 2; Richard., dicta distinct. 25, artic. 3, quæst. 2, ad 8. Potest tamen non immerito referri pro contraria sententia saltem in casu pueri, quia licet prius dicat non licere tunc dare pecuniam, postea refert sententiam contrariam, et sensum ejus declarat et non reprobatur. Expressius idem tenet Palud., 4, distinct. 5, quæst. 3, num. 17; Anton. vero, 2 part., titul. 4, cap. 5, § 16, eodem modo quo Richard. loquitur. Turrecremat. etiam, in capit. *Gratia*, 1, q. 4, idem quod D. Thom. asserit. Tenet Sylvest., verb. *Simoniam*, quæst. 8. Allegatur etiam pro hac parte Glossa ultima, in capit. *Baptizandis*, 1, quæst. 1, licet etiam pro sententia contraria solet adduci, nec immerito, quia revera contradictoria dicit; prius enim absolute negat posse licite fieri, et postea subdit: *Sed ego facerem, et bene, licet non deberem facere.* Quod valde inconstanter et imprudenter dictum est.

2. *Fundamentum hujus opinionis.*— Fundamentum hujus opinionis ex duobus principiis sumitur: unum est, esse intrinsece malum emere sacramentum, et ideo propter nullum finem vel necessitatem licere posse. Quæ illatio manifestâ est ex illo Roman. 3: *Non sunt facienda mala, ut inde veniant bona.* Assumptum vero probatur, quia supra ostensum est simoniam contra jus divinum esse natura sua prohibitam, ac subinde intrinsece malam; sed simonia hæc, quæ in sacramentis committitur, est contra jus divinum, ut ostensum est; ergo. Et confirmatur, quia venditio sacramenti est intrinsece mala; ergo et emptio; nam hæc correlativa sunt, et non possunt separari, nec po-

test reddi major ratio de una, quam de alia. Aliud principium est, non posse in eo casu dari pecuniam petenti illam ut baptizet, nisi emendo baptismum. Probatur primo, quia si posset alio titulo dari, maxime ad redimendam vexationem; at hæc in eo casu non excludit emptionem; ergo non excludit simoniam, nec honestari potest. Minor probatur, quia illa vexatio consistit tantum in negatione iniqua baptismi; ergo ablatio vexationis nihil aliud est quam collatio baptismi; ergo redimere vexationem, nihil aliud est quam emere baptismum, ut cesset vexatio. Sicut si Episcopus nolle dare alicui beneficium, quod ex justitia distributiva dare tenetur (quia suppono solum illum esse dignum), vexationem illi faceret, et nihilominus si ille daret Episcopo pecuniam ad redimendam vexationem suam, plane emeret beneficium, quia ibi non tollitur vexatio nisi dando beneficium; ita ergo in præsentia. Unde sumitur confirmatio argumenti ab incommodo, quia alias sequitur, quoties simili modo fit vexatio in spiritualibus, negando id quod ex justitia debetur, posse dari pecuniam, ut reddatur tale debitum, quia redimitur vexatio, quod tamen falsum est, et viam aperit simoniis, ut infra videbimus. Et ideo in materia de beneficiis est regula communis, non licere ante acquisitum jus in re redimere vexationem ad obtinendum illud, ab eo qui illud collaturus est, etiamsi supponatur jus ad rem, sed ad summum licitum esse remove eum qui potest obesse, ut cesset ab impediendo, ut ad hoc propositum notavit Paludan. supra. At in dicto casu, licet infans habeat jus ad baptismum, non tamen habet jus in re, et non agitur de tollendo impedimento, sed de obtinendo ipso baptismo, ab eo qui collaturus est; ergo non est licita redemptio vexationis, quia revera est emptio rei spiritualis, per quam emptionem per se et directe vexatio tollitur, et non alio modo. Denique confirmatur, quia alias non solum in illa extrema necessitate liceret vexationem redimere, sed etiam quotiescumque alicui injuste negaretur sacramentum. Patet sequela, quia quotiescumque mihi negatur injuste sacramentum, vexatio fit mihi, et consequenter ego habeo jus expellendi illam vexationem, si possum; ergo dando pecuniam, possum licite illam expellere, etiamsi non occurrat alia necessitas recipiendi sacramentum, sed sola spiritualis utilitas; vel certe licet necessitas non sit extrema, sed gravis. Probatur hæc ultima consequentia, quia non emitur sacramentum; si autem non emitur sacramentum, licita erit

datio pecuniæ etiam extra necessitatem aliam præter ipsam redemptionem vexationis ad tollendam illam: consequens autem non admittitur etiam a dictis auctoribus; ergo.

3. *Secunda sententia distinguens inter necessitatem gravem et extremam.* — Secunda sententia distinguit inter extremam necessitatem simpliciter in ordine ad vitandam æternam damnationem et necessitatem gravem, non tamen absolutam et extremam. Prior invenitur in infante in casu proposito; posterior inveniretur in adulto in simili casu, ille enim non est in absoluta necessitate salutis, quia per contritionem, et baptismum flaminis salvari potest. In hoc ergo posteriori casu de adulto, convenit hæc sententia cum præcedenti, non licere tunc dare pecuniam ullo modo aut colore, et a fortiori pro obtinendis aliis sacramentis nunquam esse licitum dare pecuniam ministris petentibus, quia in aliis sacramentis nunquam est tanta necessitas, quia alia præter pœnitentiam non sunt media necessaria ad salutem; pœnitentiæ autem sacramentum, cum non detur nisi adultis, semper potest quoad illam necessitatem suppleri, et recipi in voto per contritionem, quod ad vitandam damnationem satis est. At vero in casu de parvulo dissentit hæc opinio a præcedenti, affirmatque in eo posse dari pecuniam petenti, ne parvulus pereat. Ita docuit Gloss., in d. c. *Baptizandis*, et idem sentiunt ibi Archidiaconus et Dominus. Idem tenet Panormitanus, in d. c. *Cum in Ecclesia*, n. 5, quem ibi alii sequuntur, et Gulielmus Redoanus, tract. de Simonia, part. 1, c. 9, n. 8, et 3 p., c. 5, n. 16. Et ex Theologis docuit hoc Cajetus, d. q. 100, art. 2. Citari possunt pro hac sententia Altisiodorus, lib. 3 Sum., tract. 27, c. 2, q. 3, et Bonaventura, 4, d. 5, art. 2, q. 1, ad ult., ubi dicit hoc magis consonare pietati et rationi. Illum videtur sequi Marsilius, 4, q. 4, art. 4, dub. 14. Nam prius ponit priorem opinionem, quam dicit esse Holkot, et postea subjungit Bonaventuram docuisse contrarium, et pertransit. In his autem auctoribus, adverte expresse doceri partem affirmativam hujus opinionis, nimirum, quando baptizandus est infans, licitum esse dare pecuniam in illo casu: de parte autem negativa in adulto, non ita loquuntur, sed vel tacent, vel potius insinuant se indifferenter loqui, et maxime Bonaventuram, quem Marsilius sequitur. Et idem sentit Major, in 4, d. 5, quæst. unic., ad 3, ubi de parvulo expresse affirmat licere; de adulto vero solum dicit: *Sufficit ei sua bona voluntas, qua baptizari*

vult; non tamen dicit aliud esse illi prohibitum. Possunt etiam referri pro hac opinione Richardus et Antonius, ut supra notavi. Ex Summistis eam sequitur Angelus, *Simoniam*, 2, n. 12; Tabienus, num. 29; et idem sentit Navarrus, d. cap. 23, n. 102, in fin., licet soleat in contrarium referri, quia ita incipit: *Idem dicendum est*, etc. Et si relativum *idem*, ad proxime præcedentem clausulam referatur, plane affirmat in eo casu committi simoniam dando pecuniam. Tamen sine dubio est referendum ad initium totius § *Undecimo*, in quo incipit agere de casibus, in quibus non committitur simonia apud Deum, licet exterius pecunia detur; et quod hic sit sensus, constat, quia allegat et sequitur Panormitanus, et quia pro ratione affert, quod in necessitate etiam ab hæretico licet baptismum postulare.

4. *Probatur prima pars hujus opinionis, affirmans ad baptizandum parvulum in extrema necessitate posse dari pecuniam.* — Hæc sententia, cum duas habeat partes, unam negantem de adulto, alteram affirmantem de parvulo, priorem non tam probat quam supponit, ex eo solum quod adultus non est in extrema necessitate. Unde totam rationem alterius partis sumunt auctores hujus sententiæ ex privilegiis extremæ necessitatis, ut late prosequitur Redoanus supra, non tamen multum ad causam, quia fere omnia quæ adducit in exemplum, sunt ex his quæ sunt mala quia prohibita, et non prohibita quia mala, de quibus facile intelligitur ordinarie licere in extrema necessitate. Unde illa fere eodem modo procedunt in necessitate adulti sicut parvuli, ut patet in exemplo quo usus est Navarrus, quod licet in necessitate sumere baptismum ab hæretico, nam hoc etiam adulto licet, secluso periculo deceptionis. Tamen revera exempla nec de adulto nec de parvulo procedunt, quia sumus in materia per se et intrinsece mala, quæ vel nullo modo, vel difficiliter cessat propter solam necessitatem etiam extremam. Unde duo exponere oportet in hac sententia. Unum est, quomodo malitia simoniæ cesset, quando necessitas est extrema, ut in parvulo; aliud est, cur non cesset quando non est tanta, licet sit gravissima, ut est in adulto. Primum non aliter probatur, nisi quia curator parvuli potest dare illam pecuniam non animo emendi, sed tantum tollendi impedimentum, et satiandi avaritiam alterius, ut remoto isto impedimento, ille velit ministrare. Et ita non emitur baptismus, et cessat simonia. Ut autem pecunia possit tunc dari isto modo, necessitas extrema

præbet facultatem, seu naturale jus vitandi damnationem pueri, quando sine hoc modo inevitabilis esset. Et declaratur hæc ratio, quia quando datio pecuniæ potest habere bonum finem necessarium per se, et distinctum ab emptione rei spiritualis, licet pecunia propter illum finem detur, non committitur simonia expressa, nec interpretativa; ita vero est in præsentibus; ergo. Major patet, quia intentio formalis non est emendi, ut supponitur, et ita non est simonia expressa; necessitas autem excusat ab interpretativa, quia non tenetur quis cum tanto damno proximi vitare illam externam apparentiam simoniæ, quando revera et in animo talis non est. Minor autem jam satis patet ex dictis, quia dare pecuniam illi avaro, ut non tam graviter noceat proximo, vel ut desistat ab illa prava voluntate non baptizandi, optimus finis est. Neque obstabit quod alius accipiendo peccet, quia qui dat, non cooperatur peccato illius, nec petit aliquid, quod sine peccato ipse facere non possit; sed permittit malitiam ejus, illaque bene utitur, sicut de solvente usuras constat.

5. *Difficultas urgetur in adulto.* — Verumtamen, licet hic discursus probabiliter procedat quoad hanc partem affirmantem, videtur tamen destruere alteram negantem de adulto. Cur enim non poterit adultus etiam illa intentione dare pecuniam, et ita non committere simoniam expressam? Cur etiam non excusabitur coram Deo a simonia præsumpta seu interpretativa, cum etiam sit in gravissima necessitate? Quia difficillimum est habere contritionem, et ita licet non sit tam certum periculum damnationis, tamen moraliter magnum est, quod in re tanti momenti sufficiens esse debet, ut propter illud vitandum possit etiam contemni exterior illa apparentia simoniæ. Et accedit quod, licet habeat quis contritionem, tamen moraliter loquendo integram remissionem culpæ et pœnæ non assequetur, nec volabit statim ad cælum, quod gravissimum nocumentum reputari debet; ergo pro illo vitando habet jus utendi illa cautela, seu redimendi vexationem suam. Huc accedunt multæ ex rationibus factis pro prima sententia, quæ plane videntur probare, quod si in illo casu de parvulo non committitur simonia, quia revera non est emptio rei spiritualis, eadem ratione non erit emptio in necessitate adulti, si intentione simili, et ad eundem finem tollendi impedimentum, detur pecunia, ac subinde etiam in eo casu non esse peccatum illum dare.

6. *Opinio Soti asserens in extrema necessitate posse emi sacramentum.* — Quapropter Sotus, lib. 9 de Just., q. 6, a. 1, licet cum præcedenti secunda opinione in utraque parte, et affirmante de parvulo, et negante de adulto, conveniat, tamen longe aliam rationem reddit in casu de parvulo, juxta quæ et tertiam et novam opinionem constituit, et novam rationem differentiæ inter utrumque casum reddere potest. Ait ergo ideo licere in eo casu de parvulo pecuniam dare, quia licet tunc sacramentum emere, quæ emptio nunquam licet, nisi in extrema necessitate. Priorem partem probat primo, argumentis supra factis pro prima opinione, quia redemptio vexationis in præsentibus casu esse non potest sine emptione sacramenti; nam medium unicuique ad redimendam vexationem est emptio sacramenti; tunc autem non est mala emptio, quia non propter se fit, nec propter temporalem finem, sed propter spiritualem gravissimam et extremam necessitatem. Quod si objicias, quia actio intrinsece mala ex objecto non potest unquam honestari ex bona intentione finis, respondet consequenter, emptionem sacramenti non esse intrinsece malam. Et in hoc constituit differentiæ inter emptionem et venditionem sacramenti, quod venditio est intrinsece mala, non emptio; cujus nullam rationem reddit, sed declarat tantum exemplo usuræ, in qua vendere mntuum intrinsece malum est, non vero emere. Deinde vero subjungit exemplum non esse sumendum in omnibus, nam solvere usuras licitum est etiam extra extremam necessitatem in gravi; emere autem sacramentum, non licet nisi in extrema necessitate. Et ideo (inquit) non licet adulto in illo casu dare pecuniam. Cujus aliam non reddit rationem, nisi quia in spiritualibus multo major est adhibenda cautio, et ideo solum in extrema necessitate permittitur emptio, ne si minor sit necessitas, videatur quis, dando pecuniam, alterius iniquitati consentire.

7. *Impugnatur opinio Soti, dicentis emptioem sacramenti non esse intrinsece malam.* — Sed hæc non videntur dicta cum fundamento solido, nec cum consequentia doctrinæ. Primum enim assertio illa, quod emptio sacramenti non sit intrinsece mala, expresse est contra D. Thomam et omnes Theologos et juristas, ut constat ex omnibus allegatis in utraque opinione, et in aliis quos infra referemus. Unde Bonaventura, 4, dist. 28, dub. 3, circa lit. ubi Magister ait: *Utrique eadem sen-*

tentia percelluntur, scilicet ementes et vendentes, ipse Bonaventura addit: *Quantum ad genus peccati est uniformitas, quia uterque gratiæ Spiritus Sancti facit injuriam*. Deinde Soto nullam affert rationem, cur venditio sacramenti sit intrinsece mala, et non emptio; nam exemplum de usura nihil probat, quia in usura non oritur malitia ex aliqua excellentia ipsius mutui, sed potius ex eo quod nullius pretii est, et consequenter tota malitia ejus consistit in injustitia, quia venditur res quæ non est digna pretio, quæ injustitia solum est ex parte vendentis, non ex parte ementis, seu petentis mutuum, quia ille non potest sibi facere injuriam, sed potest cedere juri suo. Unde etiamsi absque gravi necessitate cum communi petat mutuum a parato, non peccat. Imo, licet sine ulla rationabili causa petat, vel etiamsi inducat non paratum, etsi peccet ratione inductionis, et cooperationis ad malum alterius, nunquam proprie peccat in eo quod est emere mutuum, quia (ut dixi) cedit juri suo, nec potest sibi facere injuriam. At malitia simoniæ oritur ex excellentia rei spiritualis, cui gravis fit irreverentia, et injuria, dum pretio temporali comparatur; hæc autem æque fit emendo ac vendendo, neque emens potest cedere (ut sic dicam) juri rei spirituali, magis quam vendens. Est ergo in utraque parte æque intrinseca malitia.

8. *Responsum Soti refellitur*. — Præterea hoc declaratur ex facto Simonis, cujus factum ut per se malum et gravissimum Petrus reprehendit; et tamen ille emere tantum tentavit. Respondet Sot. illum voluisse emere ad vendendum. Sed contra, nam, licet hoc verisimile sit, tamen hoc neque est æque certum, cum ex Scriptura non colligatur aperte, neque a Petro redditum est pro causa, sed tantum dixit: *Quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri*. Ergo hoc sufficiebat ad delictum, quicquid sit de alia intentione, nec indubitatum delictum soli intentioni occultæ tribuendum est. Unde Chrysostomus, homil. 13 in Marc., ponderat Christum non tantum eiecisse de templo vendentes, sed etiam ementes (quo facto significatos esse simoniacos ex sententia Patrum supra ostendimus): *Quia non solum (inquit) vendere malum est, sed etiam emere*; et subjungit: *Denique Simon Magus non quia vendidit, sed quia emere voluit, damnatus est. Infelix est qui vendit, infelix est qui emit, gratia enim Christi auro et argento non potest comparari*. Sic etiam Taras., in epist. ad Adrian., in c. *Eos qui, 21,*

1, q. 1, dicit peccare illum, qui vendit Spiritum Sanctum, quia vult illum habere tanquam servum: *Similiter (subdit) et qui emit, dominus ejus volens esse quod emerit, per pretium pecuniæ illud acquirit*; ubi non ponit rationem culpæ, in hoc quod Spiritus Sanctus emitur ut vendatur, sed in intrinseca ratione emptionis, quæ per se infert injuriam Spiritui Sancto, quia ita tractatur, ac si ejus dominium per temporale pretium posset obtineri. Et potest hoc confirmari ex multis aliis decretis in tota illa quæst. 1, in quibus utraque pars æque damnatur. Item in definitione simoniæ æque ponitur, quod sit voluntas emendi aut vendendi. Item sicut est intrinsece malum vendere rem alienam invito domino, et ita etiam emere. Item sicut est contra dignitatem rei pretio inæstimabilis illam vendere, ita etiam emere, quia per utramque partem pecuniæ æquiparatur. Item qui ab aliquo emit rem, facto ipso protestatur illam esse vendentis, et esse materiam aptam ad talem contractum, et similes rationes possunt facile multiplicari, ut in sequentibus etiam dicemus.

9. *Non loqui Sotum consequenter*. — Præterea non loquitur Soto consequenter; nam, si emptio sacramenti non est intrinsece mala, ergo in rigore est de se indifferens, quia si non est intrinsece mala, de se non habet malitiam, unde cum nec bonitatem habeat, ut constat, erit indifferens; et ad summum erit vel male sonans, vel ad malum urgens, nisi aliunde honestetur: ergo non solum in extrema necessitate parvuli, sed etiam in gravissima necessitate adulti poterit licere. Nam ea quæ non sunt intrinsece mala, multo facilius et frequentius honestari solent ex optimis, et gravissimis, ac moraliter necessariis causis, etiamsi extrema necessitas non intercedat. Quod autem respondet Soto, in spiritualibus esse majorem cautionem adhibendam, ne videatur quis alterius simoniæ consentire, si extra necessitatem extremam pretium tribuat, valde frivolum apparet, quia non agimus hic de specie culpæ coram hominibus, sed de existentia illius coram Deo, apud quem si intentio sit sana, et medium non sit malum, actio non erit suspecta, nec habebit ullam rationem cooperationis ad malitiam alterius, quia ille se offert, et non solum est paratus, sed cogit. Ergo tractando de veritate, et non de suspitione, nullo modo ille videri potest peccato alterius consentire, qui suam tantum quærit salutem, et utitur illo medio ab alio coactus, solum ne se in grave periculum damnationis conjiciat,

de sua contritione et dispositione non satis confidens.

10. Adde quod nec etiam apud homines potest ibi esse suspicio collusionis, vel consensus in peccatum alterius; hæc enim suspicio merito præsumitur, quando quis per illud spirituale, quod data pecunia obtinet, aliquod emolumentum temporale consequi potest, ut contingit in simonia in ordine, in beneficio, in absolutione a censuris, et in similibus; at ubi solum spirituale propter se quæri potest, cessat omnis suspicio; ita vero est in præsentia, nam desiderium baptismi, et præsertim in articulo mortis, non potest esse propter temporale lucrum, sed tantum propter spirituales salutem, et ideo sacri canones facilius permittunt dare aliquid sponte, et accipere sic oblatum in baptismo, quam in ordine, ut infra videbimus. Ergo ex hac parte nulla est suspicio in emptione baptismi, si alias ipsa per se mala non est, et necessitas mortis urget in adulto. Quæ enim irreverentia tunc fit sacramento? Aut enim per emptionem, et hoc non, juxta dictam sententiam, quia non est per se mala, et fit propter altiorem finem, et urgentissimam causam; aut in venditione, et hæc non imputatur ementi, ad quod satis est ut propter gravissimam causam et necessitatem emat, etiamsi non sit extrema. Nam cur non, cum utatur jure suo, et medio de se non malo? Quin potius addo, ex illa opinione Soti, ut ab ipso traditur, sequi, in minoribus necessitatibus licitum esse emere spiritualia, quia si actio de se non est mala intrinsece, multo facilius honestari potest coram Deo, secluso scandalo et suspitione mala apud homines.

11. *Declaratur aliter Soti opinio*. — *Explicatur quomodo dici possit non esse simoniam in extrema necessitate emere sacramentum*. — Aliter vero posset hæc Soti opinio declarari, confitendo (ut plane videtur necessarium) simoniam, quæ est in emptione sacramenti, esse intrinsece malam, et addendo nihilominus in extrema necessitate desinere esse malam, non quia actio intrinsece mala solum propter finem bonum possit licite fieri (hoc enim repugnat verbis Pauli supra inductis et rationi, quia repugnat esse malum et licere), sed quia posita extrema necessitate mutantur conditiones ex parte materiæ necessariæ ad illam malitiam. Sicut furtum intrinsece malum est, et nihilominus in extrema necessitate licitum est accipere alienum, invito domino, quia tunc non est rationabiliter invitatus, vel quia tunc non tam res aliena quam communis ac-

cipitur. Sic etiam dicebamus supra, posse Deum ita dare alicui spirituales gratias, ut det illi licentiam vendendi illam, et tunc cessare malitiam simoniæ in illa actione, non quia talis venditio nunc non sit intrinsece mala, sed quia jam non esset similis venditio, nec cum eisdem conditionibus. Ita ergo in præsentia dici potest malitiam hanc simoniæ, licet intrinseca sit, nihilominus ex parte materiæ multum pendere ex voluntate illius qui dixit: *Gratis accepistis, gratis date*. Hinc ergo fit ut hæc prohibitio nunquam cessare possit ex parte dantis sacramentum, si vendendo dare velit, quia nunquam potest hoc facere, ex præsumpta voluntate domini, quia nunquam potest occurrere causa vel necessitas, quæ talem præsumptionem inducat, nec fingi potest casus, in quo dominus ipse talem licentiam dedisse credatur. Quia collatio sacramenti semper pendet ex libera voluntate dantis, et semper potest libere dare, et ideo semper voluntarie irrogat injuriam sacramento, si vendat, neque potest habere rationem præsumendi, dominum gratiæ de tali venditione esse contentum. At vero ex parte ejus qui recepturus est sacramentum, non semper est in voluntate ejus habere sacramentum gratis, et alioquin potest esse in extrema necessitate gratiæ. Tunc ergo merito præsumitur dominus dedisse illi facultatem ut habeat sacramentum, quomodo potuerit, etiam emendo, si aliter non potest; nam propter hoc maxime instituit sacramenta, ut indigentes gratia, illam recipiant per sacramenta, et cupit maxime necessitatibus indigentium providere. Et ita ex parte voluntatis ejus merito creditur tunc non fieri contra illam; et ex parte gratiæ vel sacramenti etiam cessat irreverentia, quantum spectat ad ementem, quia non emit ex irreverentia, nec ex vili gratiæ æstimatione, sed solum ex necessitate, ut non privetur tanto bono. Et hoc modo fit mutatio in eo casu ex parte materiæ, quia pro illo censetur datum ex parte Dei sacramentum cum hac amplitudine, et ita cessat malitia. Et consequenter potest hoc modo reddi apprensus differentia inter necessitatem extremam et minorem, quia illa præsumptio et mutatio materiæ habet locum in extrema necessitate, et non in minori, sicut malitia furti cessat in extrema necessitate, non vero in alia.

12. *Impugnatur*. — Sed neque isto modo censeo illam sententiam sustinendam esse quoad priorem partem, nec satisfacere quoad posteriorem. Primum patet, quia non potest